

Päihderiippuvuuden hoidon vaikuttavuus

Antti Mikkonen

Psykiatrian erikoislääkäri

Päihdelääketieteen erityispätevyys

Oletko päihdealaan perehtynyt lääkäri?

- psykiatrian, yleislääketieteen tai työterveyshuollon erikoislääkäri,
- päihdelääketieteen erityispätevyyden omaava lääkäri
- A-klinikassa moniammatillisen työryhmän jäsenenä toimiva lääkäri, sekä
- ajo-oikeuden haltijaa aikaisemmin hoitaneessa terveyskeskuksessa tai työterveyshuollossa toimiva lääkäri.

Esityksen sisältö

1. Päihderiippuvuus pitkäaikaissairautena
 - Mikä on mielekäs hoidon tavoita?
2. Alkoholiriippuvuuden hoidon vaikuttavuus
 - Päihdeterapia
 - Lääkehoidot
 - Vieroitushoidot
3. Opioidiriippuvuuden hoidon vaikuttavuus

Mitä on "normaali" alkoholinkäyttö?

Gérard Depardieu: Juon kolmetoista pulloa viiniä päivässä

KULTTUURI 13.9.2014 18:59

Helsingin Sanomat

ALEXA STANKOVIC / AFP

Gérard Depardieu

Krooninen sairaus = elinikäinen hoito

McLellan et al: Drug Dependence, a Chronic Medical Illness: Implications for Treatment, Insurance, and Outcomes Evaluation. JAMA 2000;284(13):1689-95)

- päihderiippuvuus vs. tyypin 2 diabetes, verenpainetauti ja astma
- perinnöllisten tekijöiden osuus: 34 – 61 % vs. 25 – 80 %
- henkilökohtaisten valintojen merkitys: molemmissa yhtä suuri
- hoitosuosituksen noudattaminen (lääkitys ja elämäntapaohjeet): molemmissa 50 % luokkaa
- relapsi (hoidon tarve) vuoden sisällä viimeisimmästä hoitajaksosta: 40 – 60 % vs. 30 – 70 %
- molemmissa samat riskitekijät huonolle ennusteelle: alhainen SES, psykiatrinen oheissairastavuus ja heikko sosiaalinen tuki

Päihderiippuvuuden hoito pitkäaikaissairautena

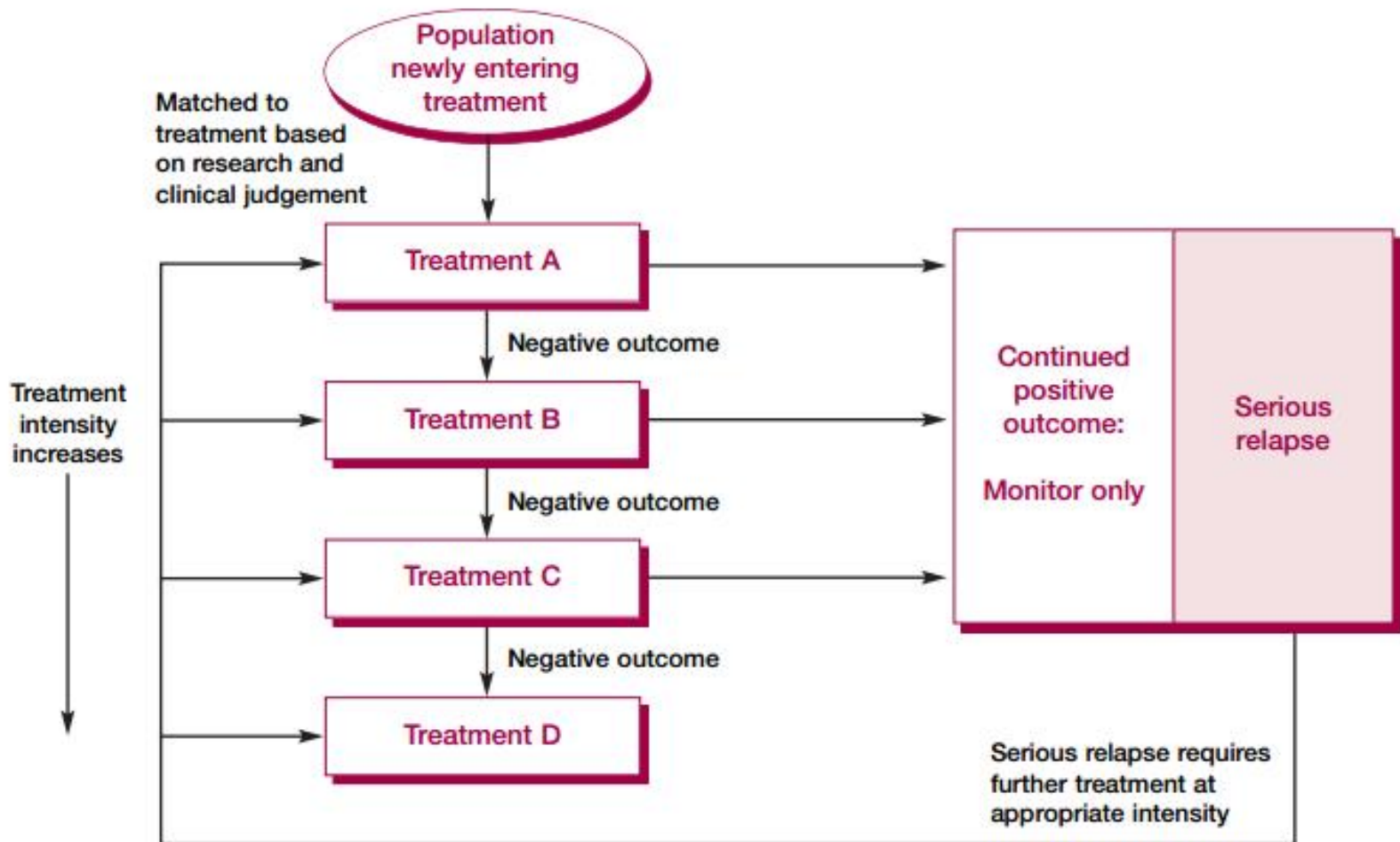

Figure 2b: The stepped care model of treatment (reproduced with permission from Sobell and Sobell, 2000)

ALKOHOLINKÄYTÖSTÄ KYSYMINEN VÄLTTÄMÄTÖNTÄ AINAKIN, KUN:

- Unihäiriöitä
- Ahdistuneisuutta
- Masennusta
- Uupumusta
- Toistuvia pikku-
vaivoja, infektioita ja
sairauslomia
- Traumoja
- Kroonisia kipuja tai
särkyjä
- Vatsavaivoja
- Metabolinen oireyhtymä
- Diabetes epätasapainossa
- Kohonnut verenpaine
- Rytmihäiriöitä
- INR-arvon vaihtelu
- Kihti
- MCV, GT tai triglyseridit
koholla

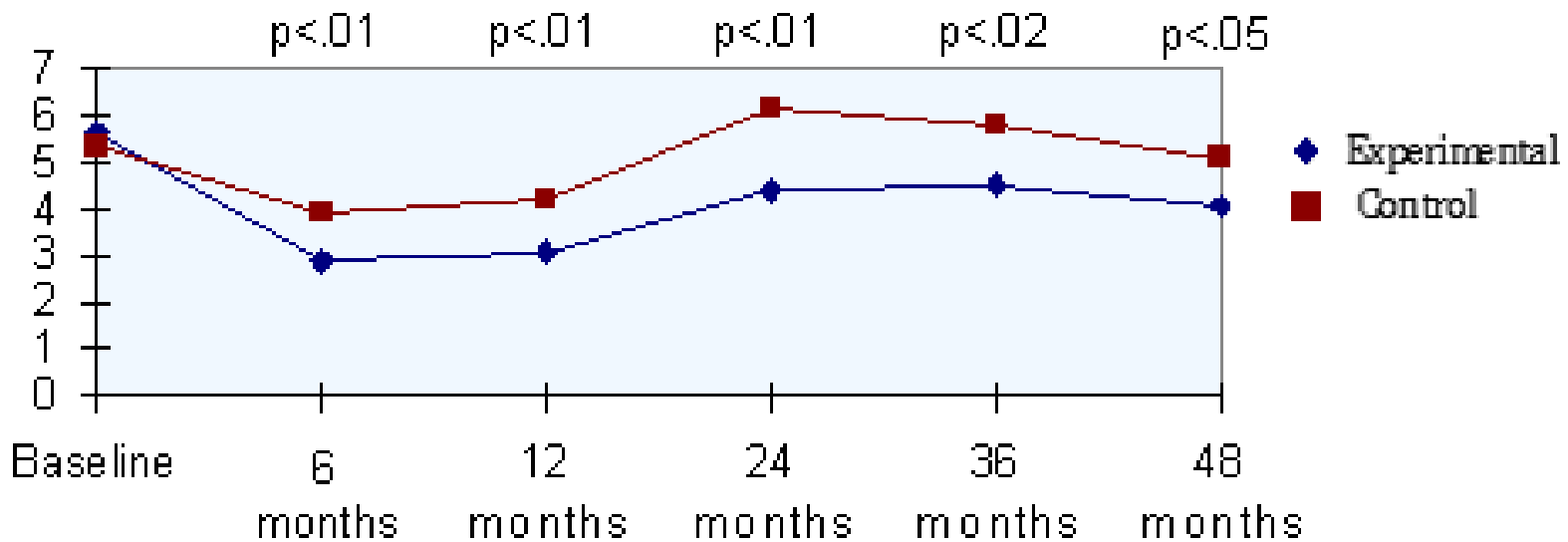
Alkoholiongelman hoidon vaikuttavuus

Lyhytneuvonta (mini-interventio)

- Lyhytneuvonta on vaikuttava hoitomuoto alkoholin riskikulutuksessa ennen riippuvuuden kehittymistä (A)
- Varhaisvaiheen riskikulutuksen hoitona lyhytneuvonta on yhtä tehokas kuin laajempi interventio (A)
- NNT ~ 10

Project TrEAT (Fleming 1997, 2002)

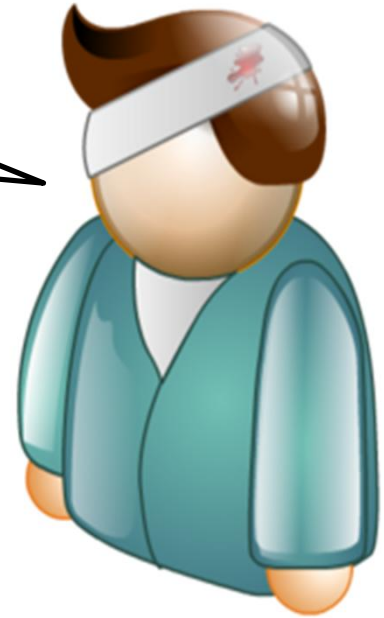
Number of Binge Drinking Episodes: Past 30 Days

Alkoholiongelmaisen kohtaaminen

- Jyrkkää konfrontointia välttävä motivoiva haastattelu auttaa saavuttamaan hyviä hoitotuloksia (A)
- Onnistunut työskentelysuhde on yhteydessä hyviin hoitotuloksiin (A)
- 10-40 % hoidon tuloksellisuudesta selittää hoitavan henkilön ominaisuuksilla ja vuorovaikutustaidoilla

Olen ajatellut, että
yrittäisin vähentää
juomistani.

Vastakkainasettelua
välttävää ja motivoivaa?

Kuulostaa hienolta!
Voisitko kertoa
tarkemmin
suunnitelmistasi?

UKATT-tutkimus, 2001

- Alkoholiriippuvuuden päihdeterapian vaikuttavuustutkimus
- 8 viikon interventio:
 - Motivoiva haastattelu, kolme kertaa
 - Viikoittainen laaja-alainen päihdeterapia, 8 kertaa
- Seuranta 12 kuukautta

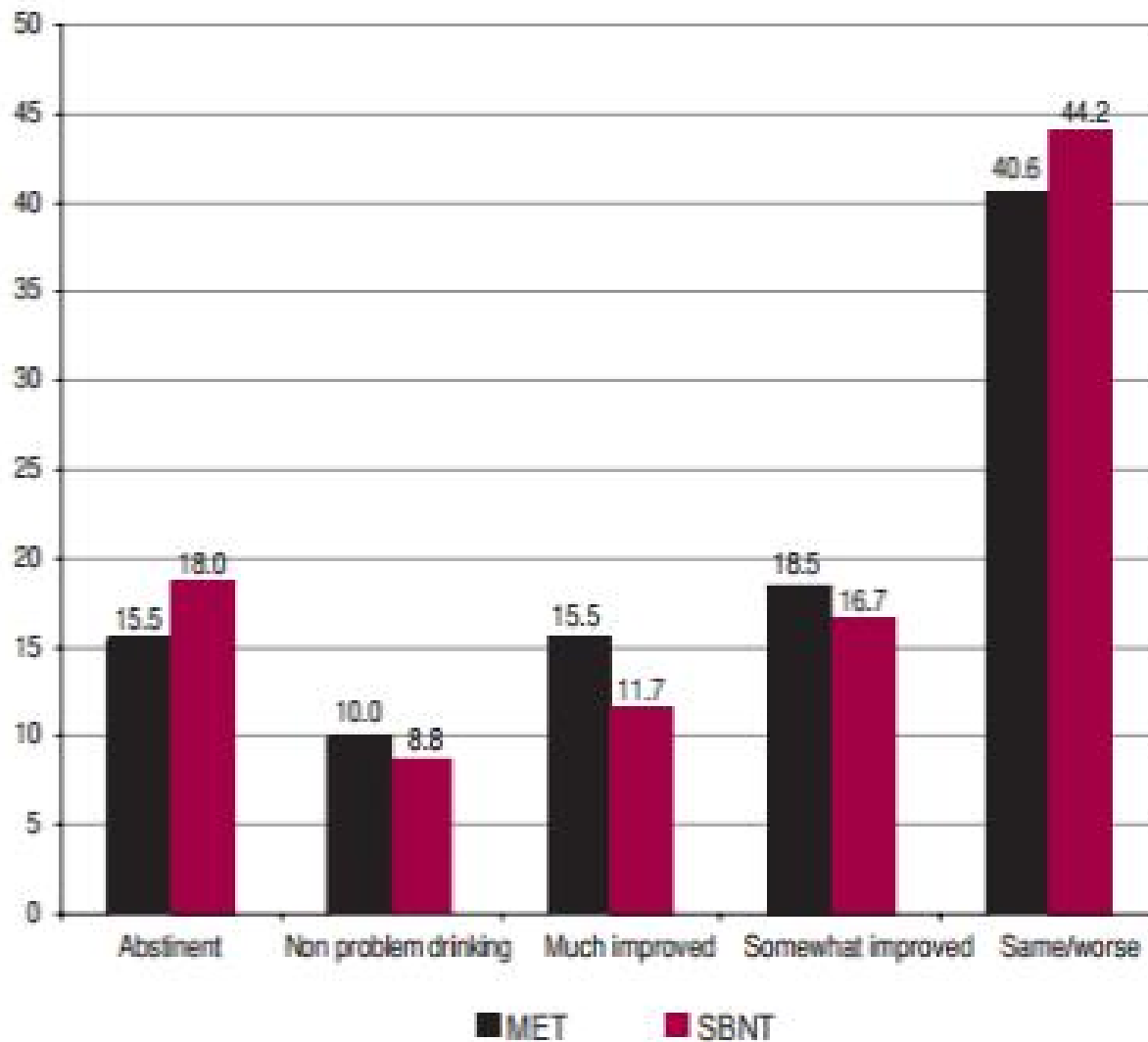

Figure 3c: Categorical treatment outcomes from the UK Alcohol Treatment Trial

Alkoholiriippuvuuden lääkkeet

- Psykososiaaliset hoidot ovat alkoholiriippuvuuden hoidon perusta, mutta tulosta voidaan parantaa merkittävästi lääkityksellä (keskimäärin 15 – 25 %).
- **disulfiraami** (Antabus) → kun tavoitteena abstinenssi ja välittömän relapsin ehkäisy
- **naltreksoni** (Revia, Naltrexone Vitaflo) → juomisen “palkitsevuuden” väheneminen
- **nalmefeeni** (Selincro) → ensisijainen tavoite alkoholinkäytön vähentäminen, juomisen “palkitsevuuden” väheneminen

Valvottu Disulfiraami: Randomoidut tutkimukset

Author, Yr	Follow-up	Disulfiram	Abstinence
Gerrein, 1973	85%, 39%	Monitored Unmonitored	40% 7%
Azrin, 1976	90%	Monitored Unmonitored	90-98% 55%
Azrin, 1982	100%	Monitored Unmonitored	73%* 47*
Liebson, 1978	78%	Monitored Unmonitored	98% 79%

Length of follow-up was as follows: Gerrein 1973: 8 weeks; Azrin 1976: 2 years, Azrin 1982: 6 months; Liebson 1978: 6 months. * Thirty-day abstinence at 6 months

Alkoholiriippuvuuden lääkehoidon NNT

- Antabus, nalmefeeni & naltreksoni, NNT 4-12
- Alle 25 NNT hoidot pitkäaikaissairauksissa usein kliinisessä käytössä mielekkäitä ja yleensä myös kustannustehokkaita

Vieroitushoidosta

- Tavoite ei ole alkoholiriippuvuussairauden parantaminen
 - Auttaa katkaisemaan alkoholin käyttö, kun se muilla tukihoidoilla ei onnistu
 - Toleranssin lasku
 - Somaattisen / psyykkisen terveydentilan kohentuminen
 - Mahdollistaa varsinaisen hoidon aloittaminen (lääkityksen, päihdeterapia)

Opioidiriippuvuus

Opioidiriippuvuuden hoidossa haasteena ei ole riippuvuuden hoito.

Haasteena on laaja-alainen syrjäytyneisyys tai ainemaailmassa eläminen, muut laaja-alaiset

päihdeongelmat sekä

päihteidenkäyttöä ylläpitävät käyttäytymis- ja toimintamallit!

AM1

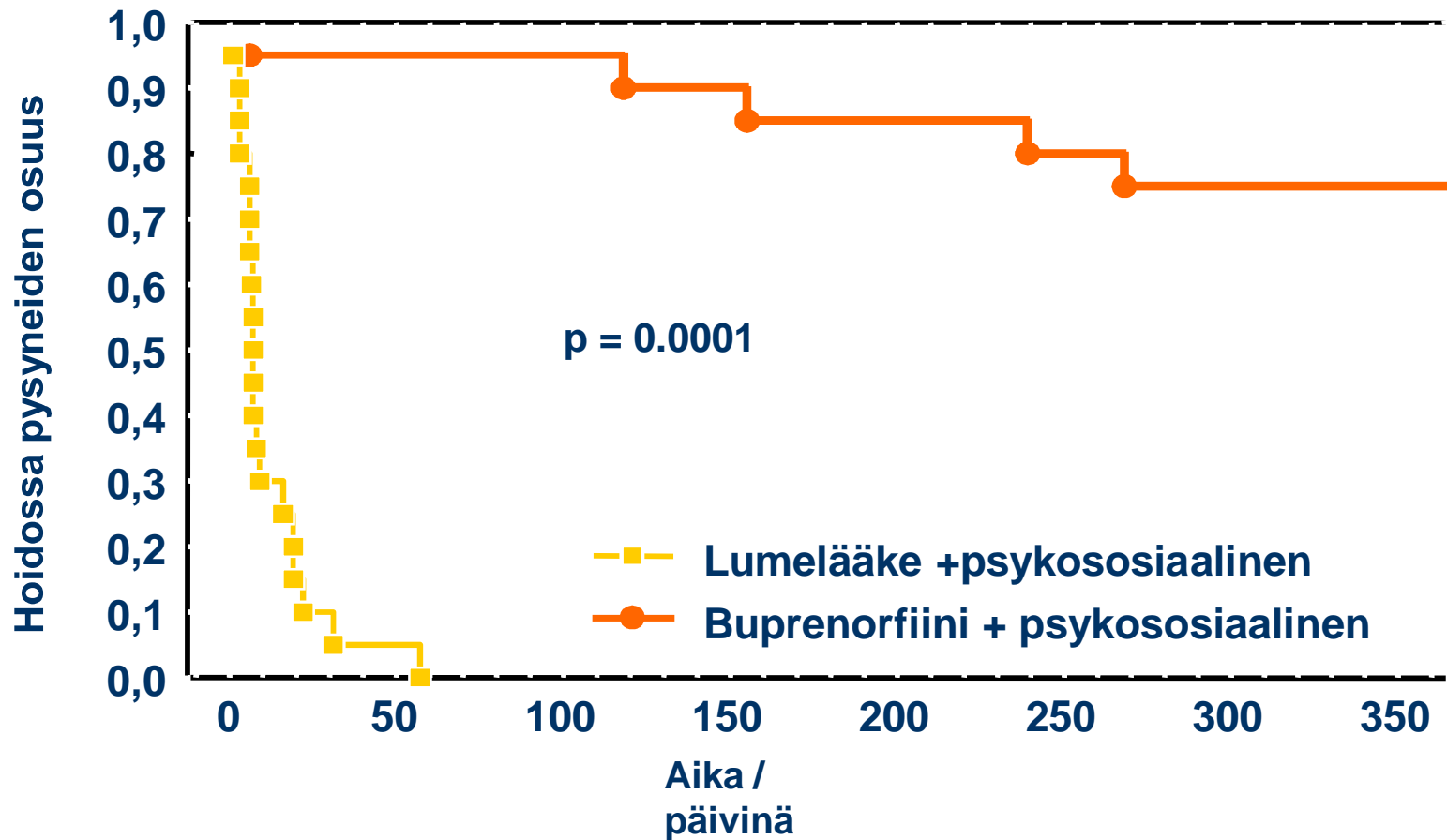
Tämän lisäksihiän on nikotiiniriippuvuus, johon on myös näyttöön perustuva tehokas substituutiohoito, tästä on joku joskus luenolla huomauttanutkin.

Antti Mikkonen; 2.12.2009

Miksi korvaushoitoa annetaan

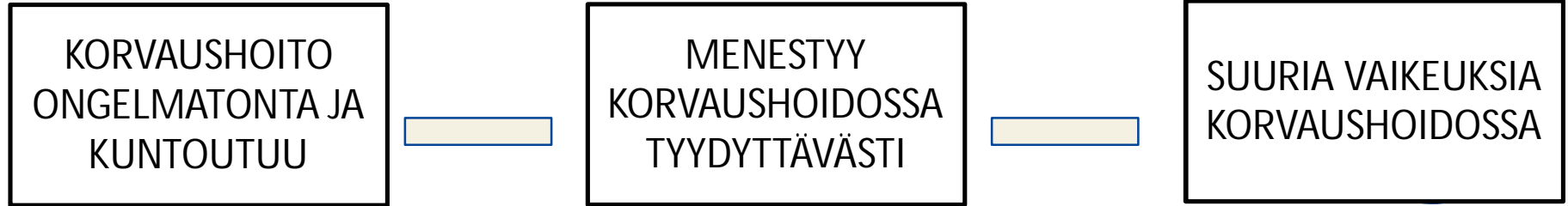
Parantunut	Elämänlaatu
	Toimintakyky
	Fyysinen terveys
	Psyykinen terveys
	Työ- ja opiskelukyky
Vähentynyt	Laittomien opioidien käyttö
	Muiden päihteiden käyttö
	Kuolleisuus
	Veritartuntariski
	Rikollisuus
	Vankeinhoidon, poliisin, oikeuslaitoksen ja vakuutustoimen kustannukset
	Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset

Korvaushoito kiinnittää potilaan kuntoutukseen

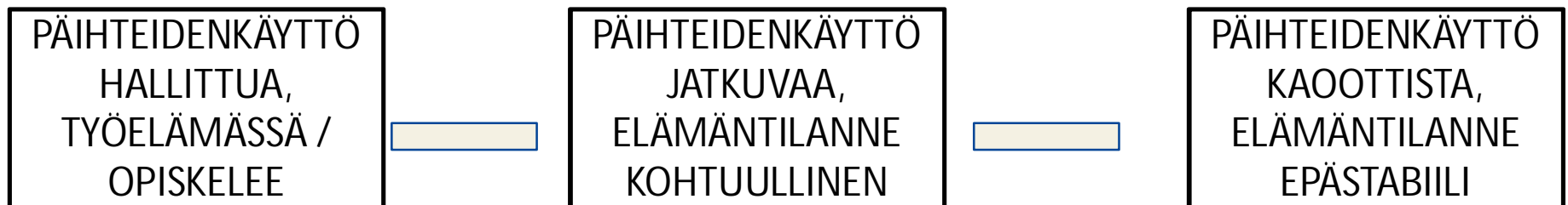

Kakko J et al. 1-year retention and social function after buprenorphine-assisted relapse prevention treatment for heroin dependence in Sweden: A randomized, placebo-controlled trial. LANCET 2003;361:662-68

TULOKSELLISUUS?

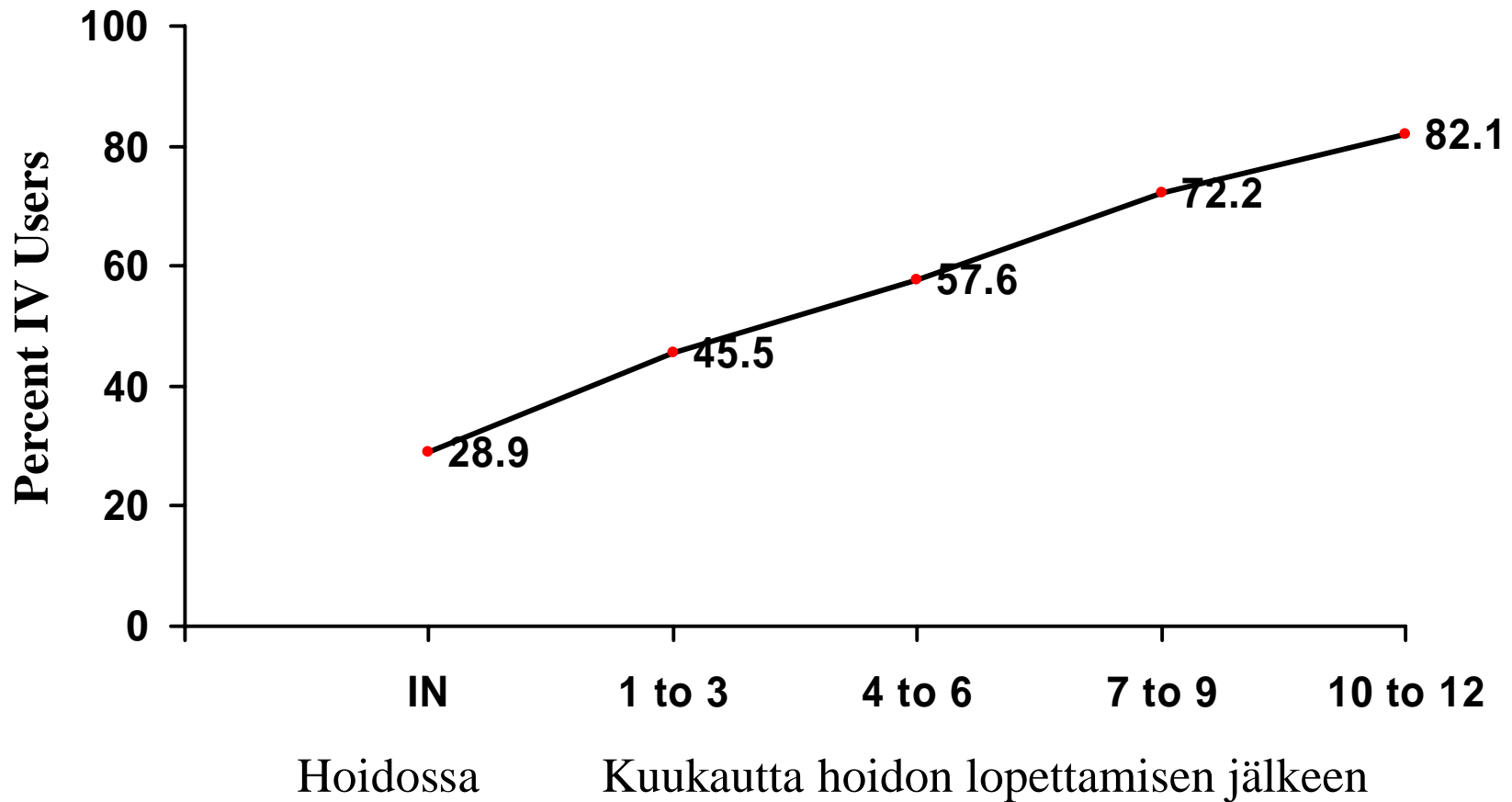
Tilanne ennen hoitoa?

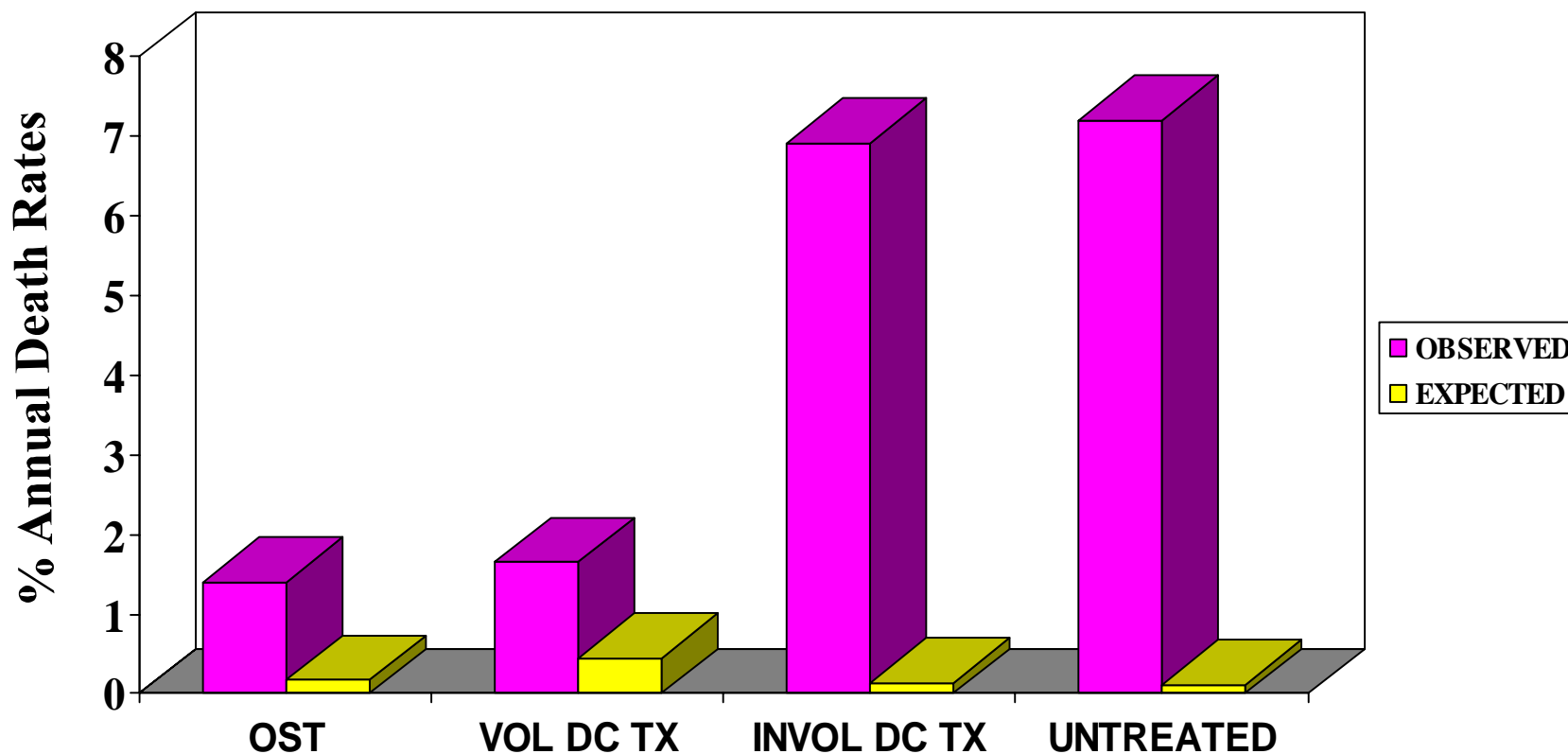
Korvaushoidon kesto?

- Ei takarajaa hoidon kestolle
- Suomessa yrittää vieroittautua n. 10 % potilaista vuosittain (suurin osa ollut hoidossa < 10 vuotta)
- Ulkomaille missä jopa 50 vuoden kokemus KH:sta vieroittuminen n. 20 % luokkaa
- Matalan kynnyksen maissa on tyypillistä "on-off-hoito"

Relaps i.v.-käyttöön korvaushoidon lopettamisen jälkeen (105 hoidon lopettanutta potilasta)

Kuolleisuus hoidetussa ja hoitamattomassa opioidiriippuvuudessa

Onko päihdeongelmien hoidosta hyötyä?

Päihdeongelmat ovat luonteeltaan somaattisiin pitkäaikaissairauksiin verrattavia terveysongelmia. Niiden hoito on vähintään yhtä vaikuttavaa ja kustannustehokasta kuin minkä tahansa muiden pitkäaikaissairauksien.

KUVIO 2. Suomalaisten alkoholinkäytön viikkorytmi (alkoholia nauttivien lukumäärä viikon eri tunteina) vuonna 2008. Viikompäivien väliin, puolen yön kohdalle on merkitty tyhjä väli.

MINÄ VIIKONPÄIVÄNÄ JA MIHIN
KELLONAIKAAN SUOMI JUO?